

Pocamerna številka stane 2 kronl.

Naročnina listu: Celo leto 35 din., pol leta 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 65 din. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon Interurban štev. 113.

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poštnina v državi SHS pavšalirana

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvstvo je v Mariboru, Koroška cesta štev. 5. - Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so poštne proste. Telefon Interurban štev. 113.

29. šte.

Maribor, dne 10. marca 1922.

Letnik XIV.

Ujedinjenje in osvobodjenje.

Iz govora poslanca Jugosl. kluba dr. Gosarja na 29. seji Narodne skupščine:

Mi smo po prevratu osnovali eno državo. To je naše »ujedinjenje«. Toda, kaj pomeni pojem »država«? Država pomeni en teritorij, pomeni lahko eno vojsko, pomeni iste carine, pomeni eno zunanjo politiko in ne mnogo več. (Valerijan Pribičević: »I jednu unutrašnju politiku.«) To je druga stvar. To ne spada k bistvu države, gospod Pribičević. Gospodje! A to, da imamo mi en teritorij, eno vojsko itd., to še ne pomeni ujedinjenja. To pomeni pač edinstveno državo, ali še vedno so velike, zelo velike razlike, katere je treba poprej izenačiti, predno bomo mogli reči, da smo se v resnici ujedinili. (Dr. Momčilo Ivanič: »Duhovni razvitak ne da se dekretirati.«) Ujedinjenje se ne da odrediti ne z ustavo, ne s policijo. (Medklic: »Da se dekretirati s srcem!«) Gospoda, kar se tiče srca, imamo mi pesnika, ki pravi, da si tudi srce ne pusti komandirati. In zato, gospodje, moramo ujedinjenje prepustiti naravnemu, če tudi morebiti počasnemu razvoju. Druge poti ni.

Naše osvobodjenje.

Tretja stvar, ki jo moram tu omeniti, je sicer zelo delikatna, a se moramo vendar o njej enkrat odkrito pomeniti. To je vprašanje našega osvobodjenja. Gospodje, od tega vprašanja sem prišel, rečem odkrito, ker je v pretekli debati o vladni deklaraciji odgovoril na neki medklic dr. Deželica — govorilo se je o avtonomiji Makedonije — g. poslanec Ljuba Jovanović: »Sada, kad je »črnac« svršio svoju dužnost, sada dolazite s tim pitanjem.« (Stjepo Kobasica: »Još nije svršio »črnac« svoju dužnost!« Nikari tako, gospod tovariši! Čemu vendar? Jaz govorim čisto mirno in nimam namena, da Vas žalim. (Dr. Momčilo Ivanič: »Pa niste Vi govorili o »črcu«, o »črcu« su govorili drugi.«

Mi smo živeli v tuji državi. Če so na Dunaju rekli, da smo bili enakopravni, je bila enakopravnost samo formalna, samo na papirju. V resnici nam je vladal tuj narod, in baš to, da je bil to tuj narod, je bilo najhujše. Od te nadvlade tujega naroda smo bili osvobodjeni po svetovni vojni. Vprašamo: Kdo nas je osvobodil? (Stjepo Kobasica: »Srbijanci!«) Vidite, gospod tovariši, baš radi tega govorim o tem. Jaz pravim, da so nas v prvi vrsti osvobodile vse one sile, ki so se borile proti Nemčiji in Avstriji. (Medklic: »In velik nemir. Opetovani klici: »Čujmo, čujmo!«) Jaz nikakor ne oporekam, da je vršila med temi silami Srbija junaško vlogo in da jo bo radi tega skozi stoletja in tisočletja slavila zgodovina. Daleč sem od tega, da bi mogel tako dejstvo oporekati. Toda vi sami veste, da se dolgo dolgo časa sploh ni moglo reči, kdo bo v tej vojski zmagal. (Medklic: »Pravda!«) Dobro, a pravica nima bajonetov. (Dr. Momčilo Ivanič: »Pravda je bila na naši strani i kod aneksije Bosne, a ipak nismo pobedili.« — Medklic iz srčine: »Najbolje bi bilo, da prepustimo historiji, neka ona reši to pitanje.«) Da, jaz hočem baš to reči: Nihče ne ve, komu bo zgodovina prišodila glavni delež na zmagi nad centralnimi velesilami. Mislim, da morebiti Ameriki, pa se morda motim. (Valerijan Pribičević: »Italiji!« — Ugovori. Dolgotrajen nemir. Ponovni klici: »Čujmo, čujmo!«)

Gospodje! Poleg navedenega stoji še eno dejstvo: da namreč niti Nemčije, niti Avstrije niso zlomile samo zunanje sile, ampak da je prišlo do zloma, zlasti v Avstriji vsled notranjega razpada. Pri tem notranjem razpadu so sodelovali razen Nemcev in Madžarov v Avstriji vsi ostali narodi.

Ne trdim, da so se tinarodi osvobodili sami. Jaz dokazujem baš to, da

niso niti zunanje sile same niti notranje sile same povzročile razpada Avstrije, ampak da je bil to kompliciran proces, pri katerem so sodelovali razni faktorji, (Dr. Momčilo Ivanič: »Pa i mi Srbi smo se oslobodili tada, kad je počela turška carevina propadati, a ne za vladu Sulejmana!« — Dolgotrajen hrup.)

Konec atentatorja Aliagića.

V sredo ob 6. uri zjutraj so obesili Alijo Aliagića. Zamanj so prošili poslanci, branitelji, akademska omladina — Na zadnje brzjave vladarju od branitelja in akademikov vseh strank — brez demokratov in fašistov seveda, ni bilo niti odgovora in Aliagić je stopil pred vešala mirno in zbran, kakor vedno. O pomiloščenju ni nikdar govoril, tudi v zadnjih dneh ne, poznal je razmere in vedel je, da glasovi branitelja, ki je povodom njegove obsodbe spisal celo knjigo o političnih delikatih, poslancev, akademikov in vseh drugih, ki so se v imenu človečanstva zavzeli za njegovo življenje, ne zaležejo dosti.

Miren in spokojen je bil ves čas v ječi. Marljivo je čital same resne stvari in tudi zadnji večer je govoril s svojim zagovornikom mirno, kakor vedno — o svojih doživljajih, o bodočnosti komunizma, o smrti, ki ga čaka čez nekaj ur, pa samo toliko, da je dejal: »Ko bo vse gotovo, gospod doktor, poskrbite, da se vse, kar imam, proda in skupiček odda odboru za pomoč gladni Rusiji. Ta oporoka ni poza, temveč čisti čut siromaka do siromakov.

Zjutraj pred smrtjo, ko se je poslavljaj od brata, zagovornika in par prijateljev, je bil radi brata, ki je plakal, močno ginjen, pa se je premagal. Enega za drugim je objel in poljubil ter z zagovornikom roka v roki odšel na morišče, celico, hodnike, svet je ostavljal z lahnim in prožnim korakom.

Ko je predsednik senata že zaklical: »Krvnik, naj se izvrši pravica!« — se je Aliagić še oglasil: »Gospod predsednik, še lahko nekaj rečem?« — Predsednik: »Lahko, lahko.« — Aliagić: »Tudi od vas bi se hotel posloviti!« — Predsednik iznenaden, v zadregi: »Prosim, — — — da se poslovite, naj vam bo odpuščeno, kakor vam jaz odpuščam — — — In jaz Vam, g. predsednik!« — Te zadnje Aliagićeve besede so čiste, iz duše, brez vsake ironije. Ironija so pa bile zadnje besede sodišča: »Krvnik, naj se izvrši pravica!« Vsak od navzočih je moral v tem hipu občutiti, da se izvršuje maščevanje, ki še ni pravica. Vlada in društvo govori o maščevanju, Aliagić o odpuščanju.

Odvetnik dr. Ivo Politeo, ki je kot zagovornik do dobra spoznal Aliagića, piše o njegovem koncu v Slob. Tribuni št. 128 med drugim tudi tole: »V dvajsetem stoletju po Kristusu je moral umreti ta nesrečni mladenič, da se izpolni predkrščansko, starozavezno načelo, osvojevo po ministrskem svetu kraljevine SHS: »Okro za oko, zob za zob!« — In za dobro, pošteno glavo nacionalnega jugoslovanskega človeka Draškovića je padla dobra, poštena glava komunističnega idealista Aliagića. — Mi Jugoslovani smo že od nekdanj gojili kult atentatorja in v tem kultu je odrasel tudi Aliagić.

Od svojih prednikov je podedoval uporno kri in neustrašljiv značaj, ta kri se je uprla proti krivici nad pokretom proletarijata pri nas in Aliagić je radi socijalnega ideala postal to, kar je tudi generaciji naših nacionálnih bojev ideal: postal je atentator. Samo da je ta generacija sodila socijalnega borilca po drugem merilu, kot pa nacionálne; — sodila je v nacionálni mladi državi hujše, kot je sodila tuja vlada v stari državi.

»Njegov čin, ki se imenuje iz stališča kazenskega zakona zločin, ni izhajal iz sovraštva. Uničil je plemenito življenje, ne da bi poznal Draškovića ali ga celo sovražil, v domišljiji, da bo

dalo to nekaj življenja preganjenemu razredu. Zmotil se je ter to tudi pozneje uvidel. Ali radi naših žalostnih političnih in družabnih razmer, mi je enkrat dejal: »Mislite Vi, doktore, kar Vam drago, a jaz, ko vse to vidim, ne morem obžalovati svojega dela.« — To je značilno za njegovo osebnost, a tudi za naše razmere — — — Aliagić ni obžaloval svojega dejanja kot komunist, obžaloval je pa Draškovićevo smrt kot človek in človek je ostal do zadnjega hipa svojega življenja. — Naj se uredijo odnosi napram komunizmu kakorkoli, priznati moramo vendarle, da je komunizmu v Jugoslaviji z Aliagićevo smrtjo pribavljen junak in mučenik. Toliko sem spoznal Aliagića in toliko spoštujem spomin njegove žrtve, da sem prepričan, da bi Drašković — če bi oživel in spoznal svojega ubijalca — takoj umaknil ne samo »obznane«, temveč tudi smrtno kazen.

V imenu človečanstva je gosp. dr. Politeo mnogo govoril in pisal za svojega klijenta, mnogo poštenih in čistih ljudi mu je sledilo, a vse zastonj, Aliagićevo smrt je bila določena najbrž tudi radi tega, da pokrije marsikaj in odvrne pozornost od sumljivih zvez ministra Pribičevića z glavnim iniciatorjem atentata.

Značilna slučajnost.

V beograjskem procesu je rekel eden izmed tožiteljev — pravdnik, demokrat Nenad Djordjević: »Sodniki so predstavniki režima, kateremu obtoženci nasprotujejo, — in zato morajo dati sodbo v duhu režima, ki jih je postavil.« Če je tako, potem proč s kinko pravice, če se presoja ljudi, ki so nasprotni slučajno obstoječemu režimu, naj se odkrito prizna, da ne bodo sojeni po pravici, temveč po maščevalni želji in po drugih nagonih predstavnikov režima.

Napredek človeštva in človečanstva je uveljavil v zakoniku razliko med zločinom, recimo ubojem iz pohlepa, zverstvom in med onim iz političnega, nacionalnega ali socijalnega idealizma. Kdor pa hoče z »demokratom« Djordjevićem daleč nazaj, naj to razliko izbriše!

Pri nas, kjer se toliko goji kult atentatorstva, bi človek mislil, da noče nikdo po tej poti daleč nazaj v mračnino. Vidimo pa, da jih je tam že precej in da nastopajo brezobzirno proti delovnim slojem, ker v svojih socijalnih težnjah nasprotujejo današnji politiki, in pa proti tistim strankam, ki neomahljivo zastopajo svojo idejo v cilju novega državnega in družabnega življenja. Iz tega nastajajo težke in zadušljive razmere.

Ponižani in razžaljeni, tlačeni in ogorčeni iščejo izhoda in naravno je, da se zatekajo k kultu atentatorstva, ki se od zgoraj proslavlja. Atentati — od katerekoli strani — razmer ne spreminijo, če pa samoderžci ne popustijo in če razmere ostanejo kakoršne so, je to prirodni teren novih odporov in novih atentatov. Ruski carizem je s svojimi krivicami rodil in izzval vsa nasilja v revoluciji ali preobrtu in če bi se današnja ruska vladajoča ideja ne znala prilagoditi življenju in človeškim zahtevam, tudi ne bi imela obstanka, ki se kaže danes celo v tem, da ga mnogi podpirajo, ki so mu še pred kratkem nasprotovali.

Nacionálni revolucionarji, ki so mnogo pripomogli in prispevali k ustanovitvi naše države, so polagali pod tujo vladno nekdanje države svoje žrtve tudi iz sile svojih socijalnih teženj in večina od njih je še danes socijalno revolucionarna. Današnja nacionálna država proslavlja one nacionálne revolucionarje, ki so za njo mnogo žrtvovali, pa so se sedaj umirili in zadovoljili, preganja pa one, ki so dali in žrtvovali za njo istotoliko, pa so še danes za njo nekaki revolucionarji, ker se ne zadovoljujejo s tem kar je danes. To ni pametno in ni pravično! — Princip je proslavljen, ker je umrl, kako bi se mu godilo, — če bi

še živel in če bi mu zavrela revolucionarna kri vsled socijalne krivice?!

Na to se danes ne misli in to je velika napaka. Kako globoko smo v njo zabredli, se zrcali v značilnem slučaju, da krvnik Seyfried, Dunajčan, ki je obešal poprej jugoslovanske nacionálne revolucionarje, obeša danes jugoslovanskega socijalnega revolucionarja. Vladni listi, ki so s tako naslado opazovali in podrobno opisovali njegovo delo okrog Aliagićevih vislic, se na to okolnost niso niti spomnili.

Da o tem krvniku še nekaj omenim in da to značilno slučajnost izpopolnim: Krvnik Seyfried je 23. junija 1916 obesil v Kolašinu v Črni gori jurista Vojka Vešovića kot — talca za generala Vešovića, ki je pred internacijo utekel in na begu ubil nekega avstrijskega oficirja. Mladi Vojko je bil na begu svojega brata popolnoma nedolžen, niti znal ni zato, avstrijska soldateska ga je pa zaprla in ker se brat ni odzval poklicu, da se preda oblasti, — je bil kot talec obešen. Pod vislicami je rekel Vojko: »Sa vješalima ste počeli, na vješalima ćete svršavati!« — Vsem, ki smo se »bunili« po Črni gori ter podili končno Avstrije iz nje, so brnele po ušesih te besede, a slab prerok je bil ubogi Vojko. Od novembra 1. 1919 je bil njegov brat Radomir Vešović s svojim najmlajšim sinom nad leto dni zaprt v Beogradu kot »črnogorski separatist« in rabelj Dunajčan obeša danes kot prostega zločinca jugoslovanskega socijalnega revolucionarja, ki nikdar ne bi prišel niti na obtožno klop, če ne bi bilo »obznane« in še marsikaj drugega. Zanj so vislice samo zadnja nesreča iz dolge vrste nesreč, ki jih je usoda njemu posebej in delovnemu razredu celega sveta v splošnem naklonila.

Pri nas bi bilo lahko mnogo bolje; marsikaj bi izostalo, krvnikov ne bi rabili za idealiste ali fantaste političnih bojev. Zal, da to ne bo prej, dokler vsi ne spoznajo, da nam je najčistejši čut etične odgovornosti na vseh mestih in povsod najbolj potreben. T — — — r

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Parlament so poslali na odih do 22. t. m. in v Beogradu sta na delu zakonodajni in finančni odbor. Zakonodajni odbor se bavi s kritiko zakona glede splošne uprave. Kot ostro stvarni kritiki tega zakona nastopajo člani Jugoslovanskega kluba. Dr. Dulibić, dr. Hohnjec in Sušnik. Kot zagovornika centralistične organizacije sta jo polomila Ljuba Jovanović in dr. Kukovec. V finančnem odboru sta nastopila naša poslanca Škulj in Dulibić za zboljšanje gnotnega stanja katoliške duhovščine. Proračun za katoliško veroizpoved je tako povrsen ter krivičen, da se mora vrniti finančnemu ministrstvu, da se vpostavi v njega vsaj približno enakopravnost s pravoslavnimi.

REKA

Na Reki še vedno plenijo fašistovske bande po trgovinah. Najhujša nasilja pa izvajajo ti nacionalistični divjaki proti jugoslovanskemu življu. Jugoslovani so pobegnili iz strahu pred smrtjo na Sušak. Reški fašisti so začeli metati bombe na našo kastavsko carinarno, katero so tudi znatno poškodovali. Šele strelji naše straže so pregnali italijanske zajce.

TURCIJA

Med Grčijo in Turčijo so se na maloazijski fronti Eski-Şehir zopet pričele praske in je bilo na obeh straneh precej izgub. Nekdanje mogočno turško cesarstvo je menda izjema vseh izjem, kajti ono ima dve suvereni vladi, dva parlamenta in samo eno kronano glavo, kajti na sklepe carigradskega parlamenta se ne ozira angorski in na angorski parlament se ne ozira carigradski parlament, kajti poslednje že posluje neposredno od carigradskega že tretje leto. Te dni namerava zunanji minister an-

gorske vlade Jusuf Kemal posetiti Pariz, da se dogovori o političnih odnosih Turčije — brez vednosti turškega sultana in carigradskega parlamenta. Poročila iz Angore zatrjujejo, da bo vlada v Angori, če treba, žrtvovala zadnjega moža in zadnji novič, da skrajno osvojevalne Grke prežene iz Male Azije. Stališče Grkov v Mali Aziji ni zavidljivo, zavidljivo tudi ni v Traciji, prišel bo slej ko prej čas, da bo Turčija pregnala Grke iz Male Azije in bo prišel tudi čas, ko bodo Slovani rekli, da sta Tracija in Solun slovanska.

Beleške.

Kaj dela Wrangel v Beogradu? »Slob. Tribuna« dobro označuje tega milega gosta naše vlade. General Wrangel iz roda baltičkih nemških baronov kaže se sedaj kot nekaka nada in zastopnik slovanstva v času, ko Evropa išče pota iz težkih ekonomskih kriz, se pojavlja ta človek v naši domovini z zvenčeno sabljo v asistenci naših državnih faktorjev. Organi naše vlade širijo alarmantne vesti o nevarnosti, ki naj bi nam pretila na spomlad od vseh strani, ter istočasno slovesno sprejemajo Wrangela, ki vse nevarnosti predstavlja in množi. Govori se o neki posebni misiji in o posebnih načrtih, katerim naj bi bila Jugoslavija središče. — General Wrangel nastopa z velikim pompom v Beogradu. Sprejema deputacije, poklone, daja izjave in hodi na vsakovrstne konference. Ali je dobro, da ravno mi v svetu tvorimo zapreke v zahtevi miru in sprave? Ali je naša konsolidacija, naša finančna politika, naše gospodarstvo in vse, kar nas okroža, tako sigurno, da se lahko spuščamo v take vratolomne poskuse? Kdo je ta, ki stavi vse na korko in v čigavo korist naj bi mi bili prva žrtev? — »Videlo« Wrangelov obisk prav dobro označuje: Prihod bivšega carističnega vrhovnega komandanta Wrangela daje povoda raznim govoricam ter vzbuja utis, da se nekaj pripravlja. Vidi se, da so zadnja pota v Bukarešt in Bratislavo s tem v neposredni zvezi. Govori se celo, da Beneš radi tega ni prišel ne v Beograd, ne v Ljubljano, ter se smatra, da se na Češko ne da popolnoma računati. Politika Pašića in Ninčića ni za Čeha. Vse te stvari so zelo čudne in zagonetne in zunanja politika je še vedno misterij Pašića in njegovega messenger-boya Ninčića.

Grobovi se množe. V Splitu izhajajoči list »Jadran« priobčuje pod gornjim naslovom daljši članek, v katerem pravi med drugim: »V nepojmljivi plemenski in strankarski zaslepljenosti prepušča vladajoča gospoda v Beogradu naš narod, da umira gladu. Stradajoče ljudstvo na mnogih otokih nabira morsko travo, le da se prehrani. V okolici Makarske uživa ljudstvo hrano, ki je sicer namenjena za svinje. V okolici Omiša dobiva vsak človek za štiri dni majhen hlebec kruha, a drugega nič. Ljudstvo nabira smrekove vršičke in se z njimi hrani, toda tudi teh bo kmalu zmanjkalo in kaj potem? Nastane vprašanje: Kdo je temu kriv? Odgovor je prav lahek: centralistični režim. Sita gospoda v Beogradu ima presneto malo skrbi za pasivne kraje, kajti če bi bili na srcu, bi bila pravočasno poskrbela za prehrano, ne pa da je izvažala kar na slepo iz države, a našo Dalmacijo je pa pozabila. In če še tudi pride kak vagon koruze k nam, drugega žita itak ni za nas, stane kilogram koruze 18 K. Za Dalmacijo nima razven poslancaev Jugoslovanskega kluba predvsem dr. Dulibića, nihče drug srca in brige. K temu pripomnimo samo to-le: Taki so sadovi centralizma. Ljudstvo v Dalmaciji in tudi drugod bo svojčas s centralisti temeljito obračunulo.

Dve za naše pojme čudni komisiji. Beograjsko »Vreme« javlja eno madeonsko, ko piše: Komisija za sprejem galavoz za kraljevi dvor odpotuje te dni na Dunaj da prevzame te vozove; druga komisija pa odpotuje istočasno v Monakovo, da prevzame načrte za dvorní vlak. Budaost: ena komisija bo prevzemala vse gotove gala vagone, druga pa gre še le po načrte za te vozove. — Kdo v preku naj razume beograjske objave.

Davek v katoliške verske svrhe. Pod tem naslovom piše »Slov. Narod«: »ministrstvo ver je stavilo finančnemu ministrstvu predlog, da se za katoliško prebivalstvo v državi uvede poseben davek v verske svrhe. Ta davek bi bil

umesten.« Tako »Slov. Narod«. Dvoje se zrcali iz tega, namreč verska enakopravnost v naši državi, kajti ta davek bi naj plačevalo samo katoliško prebivalstvo in drugič slepo sovraštvo vladajoče klike napram katoličanom. Blazna bi bila trditev, da živimo v demokratski državi!

Iz poglavja enakopravnosti. V finančnem pododboru so konstatirali, da ima katoliški škof na Hvaru mesečno 350 Din. brez katic drugih dohodkov; vsak pravoslavni slušatelj bogoslovja pa 600 Din. mesečne štipendije iz državne blagajne.

Dobro mu je povedal. V zakonodajnem odboru je lagal dr. Kukovec, kako je Slovenija zadovoljna s sedanjim režimom, kako bomo sprejeli z veseljem razdelitev Slovenije na oblasti in kako že komaj čakamo Slovenci na ovedbo blaženega centralizma. Ko je dr. Kukovec besedil o zaupanju, ki ga uživa sedanja vlada pri slovenskem narodu, mu je zabrusil dr. Hohnjec, da bi mogel dr. Kukovec spraviti vse svoje pristaše v Sloveniji na eno samo fotografsko ploščo.

Zmanjšanje uradništva. Odbor za redukcijo uradništva vztraja na principu, da se odpustijo iz državnih služb vsi protinarodni in protidržavni elementi. Odbor takih principov je odslovil od službe 80 uradnikov, ki so bili nastavljeni v računovodstvu za Bosno.

Dnevne novice.

Socijalpatrijotje vedno za zaščito vladnih centralitov. Že zadnjič smo beležili vest, kako je potrdil dr. Kukovec tesno vez med demokrati in socijalpatrijoti glede centralistične ustave. V zakonodajnem odboru pa se socijalni demokrati sedaj poleg demokratov najbolj zavzemajo za centralistično ureditev države in za razkosavanje Slovenije.

Direktor Tone Kristan skrbi, da se državno imetje ne nakopiči preveč. Iz državne veleposesti Belje v Baranji, katerega upravitelj je g. Anton Kristan, so odpeljali v Srbijo: 480 volov, 1200 krav, 1460 telic, 795 bikov, 5 konj, 99 svinj in 100 ovac. Živina je prvovrstna in mlada. O razdelitvi te beljske živine je znano toliko, da je niso dobili potrebni zemljoradniki, ampak: višji oficirji, narodni poslanci, visoki uradniki in višja gospoda iz Kristanu naklonjenih partij. Ako se tako gospodarji, potem je razumljivo, da nima država nikake koristi od Belja!

»Avtonomist« napiše marsikaj lepega za vse Slovence. Včasih pa venomer gre predaleč. Ni mu všeč boj med klerikalizmom in liberalizmom med nami. Nam tudi ne. Toda če »Avtonomist« misli (dne 4. marca 1922), da bo s samim pozivom k miru odstranil ta boj, se moti. In ko pravi, da nam je potreben najprej lasten dom in lastno gospodarstvo in vse drugo nam bo navrženo, se moti še bolj. Kristus je rekel drugače: »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice!« Dandanes se bje globoko vsrčih boj za krščanstvo in moderno svobodomiselstvo ali poganstvo. Ali — ali! Eno mora propasti! Ne igraymo se torej klerikalce in liberalce, tudi ne mance ali konje, ampak bodimo vsi klerikalci v dobrem pomenu besede, to je, ljudje s krščansko ljubeznijo in poštenjem. Tako si bomo šele postavili potem svoj lastni dom. Drugače se nam bo zgodilo, kakor onim, ki so zidali babilonski stolp. In niti avtonomija has ne bo rešila. Pripominjamo še, da je o klerikalizmu in liberalizmu govoril na ta način, kakor zdaj »Avtonomist«, že precej časa — »Kmetijski list«!

V nov politični klub so se združili: narodna socijalista dr. Trumbić in republikanci. Čudno, da vlečejo še pred kratkem skoz in skoz monarhistični narodni socijalisti z republikanci. Tudi med najbolj pravovernimi se čistijo pojmi na pametno plat.

Pogreb Abagića. Truplo so peljali v močnem spremstvu žandarjev na konjih v mrtvašnico na Mirogoj in od tu je bil ob 6. uri zvečer določen pogreb na muslimanskem delu pokopališča. Policijsko je bilo odrejeno, da smejo pogrebu prisostovati samo brat, bratranec, zagovornik in okrog 20 muslimanov, katere je določil imam (muslimanski duhovnik). Ves dan so prihajale cele trume ljudi na pokopališče, žene in dekleta delavskih slojev so nosile cvetlice, izkopana jama je bila s cvetjem popolnoma ob-

ložena in zasuta. Pred pogrebom je pa policija izdala nalog, da se mora pokopališče izprazniti, in nastala je strahovita gneča. Policaji in žandari so tiščali in suvali množico iz pokopališča in z onim delom ljudstva, ki je prihajal s tramvajem, so Mirogojsko cesto naravnost naphali. Ko je bilo pokopališče spraznjeno, se je začel pogreb. Za majhno skupino policijsko dovoljenih spremljevalcev, je korakal velik oddelek policije. Rakev so nosili visokošolci — muslimani, obred se je vršil, grob se je zasipal s prstjo in cvetjem, vse pod pazno stražo policije, množica okrog pokopališča se pa ni hotela vrniti. Ko je bil obred dovršen, so hoteli še drugi visokošolci pristopiti k grobu, policija je pa to zabranila in začela je poditi množico tudi izpred pokopališča. Ljudstvo je bilo mirno in nastop policije je kriv, da so padli razni ogorčeni vskliki in da je v Bakačevi ulici došlo do manifestacij. — Policija je rabila orožje, ranjene so tri osebe. Dijak Zlatko Schneider, ki je spoznal Aliagića v zaporu, je dobil v čeljust udarec s puškinim kopitom, četudi je bil popolnoma miren. Nekaj oseb so seveda tudi zaprli. Vidi se, da je imela policija in druge visokosti nek poseben strah. To je ali smešno, ali pa znak slabe vesti. Simpatije ljudstva si je Aliagić pridobil s svojim značajem in življenjem, javnost ni simpatizirala z atentatorjem, temveč obsodila je osvetniški značaj njegove obsodbe. Policajdemokratska »Rječ«, ki toliko zagovarja to smrtno obsodbo ter hoče smešiti in blatiti vse, ki so se za Aliagića zavzemali, je po svojem bratskem glasilu »Novosti« Aliagića bolj proslavila kot vsi drugi. »Novosti« so z lepim opisom njegove smrti izšle v posebni izdaji, od katere je bilo že dopoldne prodane nad 10.000 izvodov. Iz vsega se da delati denar. Policajdemokrati iščejo profitorske interese, drugim pa zamerijo humane interese.

»Kmetovalec« govori v številki z dne 28. februarja 1922 o rašlji, to je o šibici, s katero se izsleduje podzemeljska voda in ruda. Pri tem pa pravi: »Tako izsledovanje vode, rude in zakladov je bilo običajno že v starem veku«. Potem pa navede za vzgled Mojzesovo palico v sv. pismu! Tu se je pa gospod pisec hudo urezal ali pa — predrznil. Sv. pismo govori tam o čudežu, in tako mora verovati vsak kristjan, tudi pravoslavni. Naravnim potom kakor »Kmetovalec« more razlagati Mojzesov udarec na skalo le popolen brezverec. »Kmetovalec« rad govori o nekem napredku. Pa če hoče, da bomo prijatelji, naj opušča v prihodnje take neumne opazke.

Gledeboljšanja našega železniškega prometa. Naše časopisje je že večkrat poročalo, da bo odpotovala posebna delegacija v Wiesbaden, kjer bo prevzela znatno število nemških lokomotiv na račun vojne odškodnine. Potovanje te delegacije še ni natanko določeno, a toliko je gotovo, da odpotujejo ti naši odposlanci v Nemčijo v drugi polovici marca. Z odpošiljateljvjo nemških lokomotiv v Jugoslavijo se bo pa pričelo v aprilu in bo dospelo k nam mesečno 120 lokomotiv. V celem bomo prejeli 400 lokomotiv: 100 za brzovlake, 300 za tvorine. Sprejem teh lokomotiv se bo izvršil na sledeči način: sprejemala bo stroje stalno v Wiesbadnu nastanjena komisija, druga tehnična komisija pa bo preiskala pred sprejemom stroje glede tehniške. Samo to je zlodej, da bo zamoglo naše železniško ministrstvo odposlati v tehnično komisijo samo 3 strojne inženirje, ker več jih ne premore. Zagrebška železniška direkcija izjavlja, da bo kmalu ukinila tovrni promet, ker nima dovolj tovrnih vlakov na razpolago. Vzrok ukinitve tovrnega prometa je iskati v dejstvu, ker že nismo dobili skozi štiri mesce niti ene lokomotive iz inozemstva, kjer so v popravilu. Glavna tvornica za popravilo naših razklopotanih lokomotiv je bila v Pešte, ki je pa iz javnosti neznanih vzrokov prekinila vrnitev že popravljenih naših strojev.

Zanimiva statistika naše bodočnosti. V naši kraljevini je v celem 146 gimnazij, ki so porazdeljene takole: Srbija 56, Hrvatska 36, Črna gora 10, Herceg. Bosna 11, Dalmacija 4, Vojvodina 16 in Slovenija 13. Ako vzamemo, da dajejo te gimnazije vsaka poprečno letno 40 abiturijentov, tedaj znaša število vseh naših abiturijentov na leto 5840. Za 10 let nas bodo osrečile te gimnazije s 58.400 uradniki. Kako za Boga bomo zaposlili toliko uradnikov, ko pa

že moremo sedaj reducirati odvečne državne nameščence. Tega uprašanja si pač niso stavili oni, ki so v vlovu za glasovi osrečili skoro vsako večjo vas z gimnazijo.

Nekaj o šolstvu v južni Srbiji. V južni Srbiji so ti-le prosvetni zavodi: Poleg univerze ima Skoplje še: učiteljske, trgovsko in poljedelsko šolo. V Prizrenu je bogoslovje, a v Bitolju zopet poljedelska šola. Osemrazredne gimnazije so: v Skoplju, Bitolju, Ohridu, Kumanovem, Prištini in Stipu. Razven tega je še v južni Srbiji 10 nižjih gimnazij, 23 nižje trgovsko obrtnih šol.

Pobuna kaznjencev. Poleg vojašnic se pri nas vedno bolj zanemarijajo tudi kaznilnice. V Osjeku je tamošnja kaznilnica tako onesnažena in polna mrčesa, da so začeli kaznjenci sami akcijo za zbirko denarja, s katerim bi se naj vsaj nekoliko očistila jetnišnica. Povrh so še gonili letošnjo zimo osječke kaznjence na delo skrajno slabo obložene in obute. Bolne arestante so sezuli in dali raztrgane čevlje onim, ki so morali na delo. Radi tacega postopanja so se jetniki pobunili in niso hoteli z lepa na delo. Štrajk osječkih kaznjencev so zatrli z batinami in puškinimi kopiti.

Sodnijsko blagajno oropali. V Osjeku so vlomili doslej neznan zlikovci v sodnijsko palačo v Osjeku, odprli blagajno in izpraznili iz nje 24.000 kron in še več drugih dragocenosti.

Roparski umor. Pred dvema dnevi smo našli pri Dörfli (blizu Osjeka) 35–40 let staro moško truplo, ki je že dolgo časa ležalo na enem ter istem mestu. Na mrtvecu so razločno doznali sledi uboja: prebita mu je spodnja čeljust, prebodena leva stran prs na dveh mestih, odresen palec na levi roki, prebita lobanja in žepi obrnjeni na robe. Neznanege roparja zasledujejo.

V smrt zaradi bolezni. V Osijeku stanujoča 23 letna služkinja Slava Babić se je v noči od 4. na 5. t. m. zaprla v kuhinjo, odprla plinovo cev ter se vlegla. Ko je zjutraj njen službodajalec opazil, da služkinja še ni vstala, jo je šel klicati. Ker so pa bila vrata od znotraj zaklenjena, je slutil nekaj hudega. Šel je po stražnika in s silo vlomili vrata. Nesrečnico so našli mrtvo, v plinu se je zadušila. Kot vzrok se navaja neozdravljiva bolezen.

Iz denarnega pisma izginilo 100.000 kron. Se v lanskem letu meseca decembra je poslala beograjska trgovska in industrijska banka denarno pismo s 100.000 K trgovcu Brankoviću v bosansko Rogatico. Ko je pa odprl g. Branković to pismo, je zapazil, da ni v njem niti ene pare, pač pa 25 komadov belega papirja v velikosti naših tisočakov. Preiskava je dognala, da je bilo pismo od beograjske pošte odposlano neodprto, a na poštem uradu, ki bi bil moral pismo uročiti naslovljencu, je šef urada dognal, da pismo ni zadostno frankirano. Šef pošte g. Lisac je na to pozval Brankovića, naj sprejme sam osebno pismo in potrdi sprejem. Preiskava se nadaljuje.

Tatvina ob priliki maškerade. Od Križa pri Gornjem gradu nam poročajo: Pod vodstvom naših slabostojnih generalov se je zbrala pri nas na pustni dan velika maškerada pod vodstvom krčmarja, ki je tekmoval v zasmehovanju poštenih ljudi iz vasi. Pri posestniku Joštu so ti častilci pusta vdrli v stanovanje in nekdo izmed maskiranih je potegnil iz na steni viseče obleke denarnico z zneskom 5018 K. Orožništvu zasleduje ratu in mu je že za petami. Pribiti treba dejstva, da sta bila kolovodji te maškerade plavna slabostojna generala in agitatorja.

Železniškemu tatu prisodili 8 let ječe. Zagrebško sodišče se je bavilo z razpravo o večji tatinski družbi, ki je izvršila več tatvin večjega obsega na progi med postajama Podsused—Zaprešić. Pravici je prišel v pest samo tesarski pomočnik Stefan Halambek, 37 let star in že predkaznovan radi tatvine. Ostali člani tatinske družbe so ali pobegnili, ali pa so še danes neodkriti. Halambek je udril v vagon in pokradel iz njega za 300.000 K manufakturnega blaga, ki je bilo odposlano na naslov zagrebškega trgovca Halma. Halambek je bil obsojen radi tatvine večjega stila na 8 let težke ječe.

Snežne nesreče v Bosni. Iz Livna v Bosni javljajo, da so porušile pred nedavnim časom lavine hiše: Nikole Gabrića, Vuje Lovrena in Ilije Boškovića iz Zastinja. Gabrić, Lovren in Lovrenova žena ter en otrok so postal

smrtne žrtve lavine. Gabričeva žena in en otrok pa sta težko ranjena. Materijalna škoda znaša 200 tisoč kron. V Potočinu je porušil sneg pojato Mirka Grlića in podsul 56 ovc, 7 koz, 4 govedi in 70 meterskih stotov raznega živeža. V Prizoru pa je zadela lavina ob pojato Nikole Grbavca iz Slinca. Žrtev te lavine so: 3 krave, 1 tele ter 3 ovce.

Nesreča v zenički kaznilnici v Bosni. Vojak 3. čete, 32. pešpolka Fr. Primorac je bil v deželni kaznilnici Zeniča v Bosni. Ker je bil obsojen na eno leto in 7 mesecev radi desertacije. Primorac je že do mala prestal kazen, ko se je nekega dne porušilo podstrešje kaznilnice, padlo na dvorišče in zadelo Primoraca na glavo. Prepeljali so ga v bolnico, kjer je takoj izdahnul. Policajdemokratska Riječ dostavlja, da je postal Primorac žrtev civilne kaznilnice, ker ni zadosti vojaški jetnišnic. Tako pomilovanje se zamore obelodaniti samo v policajdemokratskih listih. Vsak Jugoslovan zna, da so naši vojaški zapori veliko slabši, groznejši in bolj zanemarljivi kot civilni.

Poroka ob asistenci bajonetov. Nek mladič iz vukovarske okolice je bil zaljubljen v mladenko, ki ga je odklonila. Zaročila se je z drugim in poroka je bila napovedana. Ko je slišal vest o poroki odklonjeni ljubimec, se je podal v Vukovar, da ubije nevesto, vsaj tako sta javila vukovarski policiji nevestin oče in ženin. Policija je maščevalnega ljubčka porinila pod ključ, akoavno se je zaklinjal, da je došel v Vukovar samo, da si ogleda poroko. Niti aretacija vročerkveža ni zadostovala skrbni policiji, ampak sta spremljala nevesto in ženina pred oltar dva dobro oborožena pandurja. Pri tako temeljitih varnostnih odredbah se ni pripetil pri poroki nobeden izgređ.

Smrtni skok iz vlaka. V noči 6. t. m. se je dogodil na železniški postaji Stara Pazova ta le žalosten slučaj: Žena Karle Von, staropazoviškega ekonomista, se je vračala iz Novega Sada v brzo vlaku. Kupila je vozni listek do Zemuna, ker brzovlak ne stoji na postaji Stara Pazova. Ko se je približal brzovlak Stari Pazovi, je izjavila potnica, da bo vendarle skočila iz vlaka, ker bo gotovo skozi postajo vozil bolj počasi. Predno so ji mogli sopolniki zabraniti blazni čin, je skočila s prtljago v roki iz voza. Padla je tako nesrečno, da so jej kolosa odrezala obe nogi in čez nekoliko ur je izdahnula v zemunski bolnici v groznih mukah in bolečinah.

Nad 700 delavcev brez kruha. Ena največjih tvornic v naši državi je beograjska tvornica cementa, ki je sedaj ustavila svoj obrat radi pomanjkanja premoga. Blizu tvornice je oni znani premogokop Vodnik, pa tudi iz tega premogovnika ni mogoče dobiti premoga za pogon radi pomanjkanja vagonov. Tvornica rabi dnevno osem vagonov premoga. Radi opustitve tvornice bodo prekinili tudi zidavo raznih beograjskih stavb. Tvornica je imela zaposlenih 700 delavcev, ki so sedaj brez dela in kruha.

Patrulja otela samomorilca. Vojak Eduard Ponč iz Ljubljane se je podal v Sarajevu v nek tunel z namenom, da se takoj vrže pod vlak, kako hitro bi

ta prišel. Ravno v tem času je šla skozi tunel patrolja, ki ga je odvedla v zapor. Ponč si je hotel končati življenje, ker je brez dovoljenja zapustil kasarno in Sarajevo ter se odpeljal v Ljubljano k svoji ljubi, ki mu je pisala, da se ubije, ako jo njen ljubček takoj ne poseti. Ko se je Ponč zopet vrnil v Sarajevo, se je zbal kazni in sklenil samoumor. Iz tunela je prišel Ponč v zapor in te dni ga je obsodilo vojno sodišče radi nepremišljenosti na 4 mesece in 20 dni ječe, a so mu uračunali v kazen 4 mesece in 18 dni preizkovalnega zapora. Ponč bo toraj sedel samo še dva dni in baje vesel, ker mu je patrolja rešila življenje, zapor pa ohladil prevročo ljubezen do mlade Ljubljankice.

Pod ključem radi osumljenja tihotapstva. Iz Bačke javljajo, da so tamkaj aretirali radi suma krivde tihotapstva srebrnega denarja v Italijo italijanska državljana Istrijana: Rudolfa Korelič in Matevža Družetič. Pri hišni preiskavi so našli 2116 srebrnih kron, ki so bile skrite v skatliji v peči. Pri Koreliču so iztaknili 2000 papirnatih dinarjev. Korelič izjavlja, da je pobegnil iz Istre radi italijanskega nasilja, Družetič se pa izgovarja, da je bil v dogovoru z nekim Milanom iz bačke okolice radi kupčje zemljišča in je radi tega že sedaj drugič v Bački. Srebro je kupoval ter ga shranjeval, ker nima zaupanja v papirnat denar.

Borba med našimi žandarji in bolgarskimi komiti. Dne 8. t. m. na Ovčem Polju odred naših žandarjev z bolgarskimi komiti. Najprej so komiti naklestili naše orožnike. Po pobegu in porazu orožništva so se spustili v boj s komiti kmetje. Boj je trajal pozno v noč in na obeh straneh je padlo dokaj ljudi. Zmagali so kmetje, ki so nagnali komitsko tolpo, da je mogla pustiti na licu mesta svoje mrtve in ranjene ter pobegniti decimirana čez mejo. Naši so komite zasledovali samo do meje in se na to vrnili.

Petdinarske bankovce morajo državne blagajne in davčni uradi še nadalje sprejemati in sicer do odpovedi.

Cene za tobak vnovič povišane. Skoro vsak drugi mesec naša slavna vlada poviša cene za tobak, kar smo sicer že vnaprej vedeli, kajti v zadnjih dneh je začelo silno primanjkovali tega blaga. Tako na pr. stane sedaj 100 komadov egiptovskih cigaret 32 in pol D, 100 damskih 15, 100 sport 12, ogrske 8, srbska špeciiliteta 18, balkan 25, orijent 25, moeris 25 Din itd. Cigare stanejo 100 komadov: regalitas 300, trabuke 225, britanike 225, operas 150, kuba 125, viržinke 125, portorike 90, braziljke 90, verž nioze 75, mešane 75, domače 60 Din 100 kom. Tobak 100 dkg turški fini 140, herzegovinski fini 120, herzegovinski srednjefini 100, navadni herzegovinski 75, savski 75, najfinejši ogrski 60, domači 50 Din. itd. — Kdo sme biti nekaznovano navijalec cen?

Delodajalce, ki iščejo delavnih moči katerekoli vrste (hlapce, pomožne delavce, zidarje, ključavničarje, šafarje, sluge, pis. moči, služkinje, sobarice itd.) opozarjamo ponovno nato, da naznanijo prazna mesta najprej podpisnemu državnemu uradu in če ta v doglednem času res nima zahtevanih delavcev na razpolago, šele

potem iščejo delavce zasebnim potom. Nedopustno je, da se oddajajo zlasti vse takozvane »lažje službe« (tekači, slugi vseh vrst, spremljevalci vlakov itd.) pod roko, dočim prihaja v naš urad dan za dan kopica brezposelnih in res potrebnih delavcev, delavk in invalidov, (dne 8. III. 1922 je bilo prijavljenih 918), ki jih moramo odsloviti, ne da jim bi mogli nakazati primerno službo. Zlasti tiče to razna industrijska, trgovska in bančna podjetja, ki jih prosimo, da se ozirajo najprej na najrevnejše in najpotrebnejše. Vsa posredovanja se vrše brezplačno. Prijave se sprejemajo osebno, pisмено ali telefonsko (tel. št. 215). Navesti je treba pri naročilu vedno plačo, ki jo dobi zahtevani delavec in specijelne pogoje zanj. — Državna posredovalnica za delo, Maribor, Stolna ul. 4.

Delavci vseh vrst, ki iščejo dela, naj se zglese vsak dan od 9.—12. ure v Državni posredovalnici za delo Maribor. S seboj je treba prinesiti vedno delavsko ali poselsko knjižico ali druga spričevala o delavni sposobnosti in resničnosti navedb. Sprejemajo se tudi zadostno obrazložene pismene prijave.

Poljedelski delavci (delavke), ki žele trajnega zaslužka, naj se takoj zglase pri Državni posredovalnici za delo, Maribor, Stolna ulica 4.

Iz Maribora.

Pred javnost, da se vidi, kako daleč že sega servilnost! V petek dne 3. t. m. smo zapisali sledeče: »Sliši se, da se gojenke meščanske šole v Cankarjevi ulici branijo posecati razrede, ki služijo za pouk vojakov tukajšnje garnizije. Vzrok: — uši. Vojaška uprava se ne briga za nesnago po kasarnah, vojaki so ušivi ter trosijo uši, kamor pridejo, več učenk se je na šolskih klopih teh kasarniških uši že nalezlo in sedaj se branijo razredov, ki služijo tudi vojakom. Reveži so vojaki, revna so dekleta, škandalozna je pa vojaška uprava, ki zagrinja s svojo zanikarnostjo nas vse skupaj v strahovit val uši od juga na sever, od severa na jug.« List izide, kakor vsem znano, precej pozno, ljudje ga še le zvečer čitajo, a kljub temu smo dobili že drugi dan — ob 10. uri dopoldne »izjavo« od ravnateljstva, da je naša vest napačna, da ni uši in jih ni, ker noben slučaj ni znan ne ravnateljstvu, ne kateri izmed učnih moči. Torej uši ni — in to se je doglalo in ugotovilo kar čez noč! Precej čudno, še bolj čudno pa pride od — okrajnega glavarstva pod oznako »tendencijsno poročilo« »Straže« o ušivosti srbskih vojakov: »z ozirom na dopis v Vašem cenjenem listu o ušivosti srbskih vojakov analfabetov, ki posečajo kurs v šoli, o nevarnosti, da dobe tudi učenke uši in nevarnosti razširjanja pegavice poroča zdravstvena oblast tukajšnjega glavarstva, da se po informaciji ravnateljstva zavoda do slej še nobena stranka ni pritožila o ušivosti svojega otroka in da so razredi, ko jih zapustijo srbski vojaki, v najlepšem redu in najlepši snagi, nevarnost pa, da bi se pegavica vtegnila razširiti, za enkrat ne obstoja, ker do slej ni v mestu ne enega slučaja pegavice.« — Prvič je ta »zdravstvena oblast« oziroma stvarnik tega »akta«, že

tako površna, da notic, ali kakor ona pravi »dopisov« niti ne čita. Kako bi se brez te gorostasne površnosti dalo govoriti o pegavici, ki v naši notici ni niti naznačena! Nadalje vprašujemo, kje se je iztaknila »tendencia« proti »srbskim« vojakom, ko mi vendar obžalujemo vse vojake in tudi druge ljudi, ki dobivajo uši po zanikarnosti v vojaški upravi. S tem ušivosti pri ubogih vojaki, povdarjamo: vseh vojakih, ne boste zatajili, celo minister je ne more, vsak vojak, vsi sloji o njej govorijo in vojaške komande v mirnodobnih garnizijah javno kažejo, kako se pobijajo uši. Ali veste kaj to pomeni? — Komu naj služi vaša servilnost? — Mar vojaški upravi, ki sama prizna, da že ne ve, kako bi odpravila uši, ker jih toliko, ker so se povsod razpasle? Mar ljudstvu, da se navadi tudi na to, kar bi se po kritiki, vestnosti in razumu dalo prav lahko odpraviti? — Vojaki imajo uši, žal vsi, tudi oni, ki so od doma snažni, jih dobijo, to je fakt in to vam bo menda tudi znano, da se uši razlezejo in to celo tako, da se pri nagli preiskavi kot je bila ona v noči od petka na soboto do pol desetih dopoldne niti ne opazi, kako je ogrožena »najlepša snaga«. Še nekaj: stranke, stariši in učenci so najbrž že sami zapazili, da prikrivate servilno, a zelo nepremišljeno, stvari, ki se ne dajo prikriti, ki so splošno znane in priznane, zato se pa ne čudite, da javljajo »slučaje« nam in ne vam.

Smo že precej daleč. Te dni je bil od mariborske porote obsojen na 2 leti ječe znani mariborski carinik Nepomucki, rodom iz Bihača. Dečko je študiral nekaj realke, iz šole ga je izmaknila vojna in postal je prostovoljec. Kot tak je bil degradiran in vstopil po vojni kot navaden pisar pri nekem advokatu v Splitu. V Splitu je zaprosil za sprejem k carinarni. Sprejeli so ga in ga namestili kot carinika IV. klase v Spilje. Ko smo izgubili Spilje, je prišel v Maribor na kazenski oddelek carinarne kot zastopnik necega carinika porodičarja. Kot kazenski carinik, dasi se mu po lastni izpovedi nikdar niti sanjalo ni o kaci paragrafi, je obsodil bogzna koliko raznih tihotapcev do 200.000 K kazni. Ko je bil Nepomucki kazenski carinik, je vzdihovalo v mariborskih preiskovalnih zaporih po tedne in mesece veliko krivih, a tudi nedolžnih tihotapcev. Sodnik carinik Nepomucki je imel tudi priliko, da se mu je nudil zapeljiv pogled na zaplenjeno blago. Pred sodnijo je sam priznal, da je večkrat prosil v Beograd in Ljubljano, naj se prodajo zaplenjene stvari, a predno je došel odgovor, je bilo blago že zanič. Da bi obvaroval zaplembe pred propadom, je začel Nepomucki to blago prodajati pod roko na lastno pest in izkupiček je romal v njegov žep. Sodnija sploh ni mogla dognati za koliko je ogoljufal Nepomucki državo, ampak so vzeli povprečno svoto 42.000 dinarjev in porota je prisodila Nepomuckemu 2 leti ječe. Ne bomo sodili natančneje Nepomuckega, ampak pribijemo samo fakt: beograjska slavna carinska direkcija nastavi mladega fanta brez vsake strokovne izobrazbe na mesto, kamor spada starejši jurist in mu da priliko, da krade. Ko bomo enkrat

Gladiatorji.

Druga knjiga. — Anteros.

(78. nadaljevanje.)

III.

Zavoljo njega —

«Voz je zapeljal na Flaminsko cesto!» je brez sape hitel pripovedovati črni pritlikavec, ko se je vrnil k svoji gospodariči. «In — oh, tako naglo, tako naglo —!» je tlesnil z rokami in se veselil, kakor se otrok veseli nagle vožnje.

«Na Flaminsko cesto —?» je ponavljala Valerija. «Če hoče priti domov, mora skozi »Velika vrata« in skozi slavolok —. Mirina, če bova hiteli, še prideva o pravem času!»

Ni minulo deset minut in že sta hiteli obe ženski preko vrtov, ki so obdajali Valerijino domovje, ter sta skozi skrita vrata stopili na ulico.

Tako dobro sta se preoblekli, da bi tudi najboljši znanec in prijatelj ne bil spoznal v teh zavutih, bežečih zavutih postavah plemenite Rimljanke in njene služkinje. Kodrasta rumena lasulja je pokrivala Valerijine kostanjeve lase in na spodnjem delu obraza je nosila krinko. Mirina pa je bila tesno zavita v oguljen temnobarven plašč, ki ga je opral in zdela že marsikaj zimski vihar, in je izgledala kakor kako ubožno, pošteno dekle na potu po opravih svojega revnega plebejskega življenja.

Naglo sta stopicali ženski skozi ozke, redko obljudene ulice in prišli mimo revne, napol razpadle hiše z nizkim, zanemarljivim vzhodom, ki pa je bil zavarovan z močnim zapahom, kakor da bi imel posestnik dovolj razlogov, živeti v osamelosti in tajnosti in za trdno zaklenjenimi durmi.

Pomenljivo sta se pogledali, kajti stanovanje Egiptičana Petozirisa je bilo le preveč dobro znano vsem, ki so živeli v razkošju in spletkah v Rimu.

Petoziris je pripravljal loke in pijače vsake vrste in ljudje vseh stanov so ga obiskovali, mladi in stari, bogati in revni, moški in ženske, vsi, ki so potrebovali nasvetov in pomoči, če je bilo treba izpodrinuti nasprotnika, pridobiti trdovratno srce, odstraniti tistega, ki je bil na poti —.

Prestrašeni pa sta se ustavili, ko sta ob koncu mračne ulice zagledali tribunov voz prazen, kot da bi čakal na svojega gospodarja. Brezposelni konji so v vročini nemirno bili s kopiti ob tla, hrzkali so in stresali glave, Auto medont pa je kimaje dremal na vozu in od časa do časa zaspano pogledal krog sebe. Ni opazil, še manj pa spoznal, zavutih postav, ki sta se bližali.

«Kaj neki dela tukaj —?» je šepnila Valerija strahoma in Mirina ji je z istim glasom odgovorila:

«Če kupuje lekovi pri Egiptičanu, bo, verjemi mi, gospa, manj ljubezni v njih ko smrti!»

In naglo sta pohiteli naprej, kot da življenje in smrt zavisli od njenih korakov —.

V temni osamelosti sobici nad nizkimi mračnimi stopnicami je sedel Petoziris, obdan od skrivnostnih predmetov svoje obrti. Četudi je bilo neizmerno njegovo bogastvo, kakor so pravili, vendar ga ni hotel kazati v svojem stanovanju in ne na svoji osebi.

Stene njegove sobe so bile gole in brez vsakršnega okraska. Le tupatam je bilo narisano kako skrivnostno znamenje. Tla so bila razjedena od močnih tekočin, ki so kapljale nanje, strop začrnel od strupenih sopar, ki so se dvigale iz njegovega ognjišča.

Njegova obleka, edina, ki jo je vedno nosil, je bila kedaj dragocena in bogata, sedaj pa že obnošena in oguljena do skrajnosti. Širok rob se je vil krog nje, poln tajnih z zlatom všitih znamenj in števil. Platneno pokrivalo, ki je v obilnih gubah obdajalo njegovo glavo in se končavalo v dva čevlja visoko konico, je bilo zanemarljivo in rumene nesnažne barve. Dvoje ostrih črnih oči je gledalo iz resnobe, suhega lica. Zvičajnost, drznost, nemirna čuječnost, nagnjenje k blaznostinje sijalo iz njih.

Sicer pa ni bilo nič posebnega na človeku. Rumeno lice in nizko vitko telo ter izrazito prirojene nosnice so pričale o egiptovskem pokolenju in ko se je dvignil, da pozdravi svojega obiskovalca, je njegova kratka, zanemarljiva postava stala v globokem nasprotju z njegovo valovito obleko in dostojanstvenim obnašanjem.

(Dalje prihod.)

čisto centralizirani, bomo naleteli pri vsakem koraku na kacega Nepomuckega in potem še le bo Slovinci srečni!

V Mariboru so žepni tatovi zopet pridno na delu. Na Glavnem trgu, v gostilnah in še celo v cerkvi nisi več varen pred žeparji, zlasti ob sobotah se jako živahno gibljejo, ker ravno ob sobotah jim cvete pšenica. Neki ženi iz marib. okolice so zmaknili 2000 K, neki trgovčevi soprogi 3000 K, neki revni viničarki 200 K i. t. d. Svoj čas je bil na Glavnem trgu precej visok drog, na njem pa deska z napisom: „Pozor pred žeparji“. — Tudi sedaj bi tako svarilo ne škodovalo!

Javen shod za moralni prepoved ljudstva sklicujejo za nedeljo, 12. t. m. ob pol 10. uri v kazinski dvorani društva: Sv. vojska, protituberkulozna liga in Ljudska univerza. Govorijo: dr. Matko o moralnosti in zdravju, dr. Jančič o vzrokih zločincev, dr. Tominšek o šoli

in npravnosti, g. A. Stupca o moralnosti in družini, dr. Kovačič o mednarodnem boju za moralni prepoved ljudstva. Najslabša posledica svetovne vojne je brezdvomno propad moralnosti. Po vseh kulturnih državah se pojavlja odločen odpor proti kužni povodnji nemoralnosti. Čas je, da se tudi mi zganemo. Zato vsi na shod, katerim je mar poštenost in dobro ime našega ljudstva.

Protituberkulozna liga. V petek dne 10. t. m. ob 18. uri se vrši 8. oborova seja PTL v dvorani okrajnega glavarstva. Vsi gg. odborniki se vabijo, da se zanesljivo udeležijo te seje. Vabijo se tudi gg. novinarji.

Pritožbe za prekomerno odmero davkov. Trgovski gremij v Mariboru pozivlja vsa tukajšnja podjetja, da pošiljajo pritožbe glede nepravilne oziroma prekomerne odmere različnih davkov gremijalni pisarni, katera bo take

pritožbe zbiral in jih od slučaja do slučaja pošiljala našim zastopnikom v davčni komisiji ter Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

ZAHVALO

za uspešno zdravljenje moje žene, izrekam gospodu dr. Simonu Jagodiču, okr. zdravniku v Slov. Bistrici ter ga tem potom vsem toplo priporočam.

LEOPOLD ŠLOŠAR

kovač na Gornji Polskavi.

2-3 128

Železnobetonske stopnice

24 komadov, 1:54 metr. dolge se takoj prodajo v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Dragocenost vsake hiše je lekarnarja Fellerja prijetno dišeči ELSAFLUID, najboljšo sredstvo za drgnjenje hrbta, rok, nog in celega telesa, kot kosmetikum za negovanje zob, zobnega mesa, ust, glave i. t. d. Močnejši in boljši kakor francosko žganje. 3 dvojnatne steklenice ali ena specijalna skup z zamotom in poštnino za 48 K pošilja: Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsa trg 329, Hrovaško. 626 pom

Dežne plašče Klobuke perilo

čevlje dokolenice (gamaše), obleke, dežnike, palice, tržne torbice, potovalne košare, ročne torbice, motvoz (špaga) nudi v veliki izbiri po solidni ceni

Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2

Protituberkulozna liga v Mariboru

išče oskrbovalne sestre za novo ustanovljeno oskrbovališče v Mariboru. Glavni pogoji: zunanje slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, primerno izvežbanost v bolezenski oskrbi in spretnost občevarja s preprostim ljudstvom. Plača po dogovoru. Prošnje je nasloviti na „Protituberkulozno ligo v Mariboru“ okrajno glavarstvo. 97

AUTOTAKSA

Ivan Völker

Maribor, Kersnikova ulica 1, Telefon 109.

POZOR! DAME! POZOR!

Dospeli so zopet najnovejši vzorci (modeli) za damske slamnike pomladanske sezone.

VELIKA ZALOGA DAMSKIH IN MOSKIH KLOBUKOV IN SLAMNIKOV.

Sprejema se v popravilo in preoblikovanje (moderniziranje) vseh vrst klobukov in slamnikov. — Modistinje 63 3-5

IVAN KVAS

Izdellovalnica klobukov in slamnikov. MARIBOR Meljska cesta 74.

TRGOVINA

Na drobno Na debelo
emajlove, steklene, porcelanaste in majolične posode se priporoča cenj. občinstvu

Albert Vicel, Maribor, Glavni trg 5.

GALANTERIJ
DROBNARIJO
PARFUMERIJ
PLETARSKÉ IZDELKE
IN DRUGO

PRIPOROČATA

NA DROBNO NA DEBELO

BALOH & ROSINA

MARIBOR, GRAJSKI TRG STEV. 3. 3-10+18

Stroji za obdelovanje lesa
Turbine
Transmisije
Armature in sesalke
Zvonovi

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE

d. d. Ljubljana.

MALI OGLASI:

Kupim vinogradno posestvo v okolici Maribora ali Celja, ali manjšo hišo s trgovino v Mariboru. Ponudbe na H. J. Maribor, Stritarjeva ul. 5. 2-2 89

Kupim dobro vpeljano trgovino z mešanim blagom, eventualno z hišo na deželi. Ponudbe pod „Trgovina“ na oglasni zavod I. Sušnik, Maribor, Slovenska ulica 15. 85 3-3

Žepne ure precizijske in stenske popravljiva najsolidnejše tvrdka R. Bizak, Maribor, Gosposka ulica šte. 16. 21-30

Gospodje bogoslovci pozor!

Proda se večja množina duhovskih knjig. Vpraša se pri gosp. Anton Hribar, Mežica pri Prevaljah, Koroško. 94

Učenec z dobrimi spričevali se sprejme na vso oskrbo v trgovini Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2. 1-3 96

Dva konja lepo sparana, kostanjeve barve, srednje velikosti, sposobna za lahko in težko vožnjo, sta na prodaj v župnišču na Ljubnem v Sav. dolini. 93

Trapistovski sir vsakvr. stjužno sadje se dobi prvovrstno pri **Matija Lah-u** Maribor, Glavni trg 4

MANUFAKTURA

Glavni trg št. 13.

MANUFAKTURA

Glavni trg št. 13.

J. PREAC

preje K. Pichler

Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem z današnjim dnem prevzel manufakturno trgovino K. Pichler ter bodem vsakemu postregel s trpežnim in prvovrstnim blagom po najugodnejših cenah.

Ker se mi je posrečilo dobiti zveze s prvovrstnimi tovarnimi manufakturnega blaga, bodem skrbel, da bode vsak, ki kupi v moji trgovini zadovoljen tako z blagom, kakor s cenami.

Priporoča se

J. PREAC, manufakturna trgovina
Maribor, Glavni trg šte. 13.

V MARIBORU, dne 3. marca 1922.

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica šte. 6, r. z. z n. z.

obrestuje od Novega leta naprej navadne vloge po

4¹/₂ %

Trajne in večje vloge pa po dogovoru.

Zadružna gospodarska banka d.d.

Podružnica v Mariboru.

Začasno: Koroška cesta 1/L. — Telefon 311. — Brzjavlj: Gospobanka.

Centrala: Ljubljana. **Podružnice:** Djakovo, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. **Ekspozitura:** Bled.

Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu in Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.